

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.004.04.2023

Pan
Jarosław Budnik
Dyrektor
Zespołu Szkół im. Gen. N. Sulika - Liceum
Ogólnokształcącego w Dąbrowie Białostockiej
ul. Tysiąclecia Państwa Polskiego 24,
16-200 Dąbrowa Białostocka

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/021 Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół im. Gen. N. Sulika w Dąbrowie Białostockiej ul. Tysiąclecia Państwa Polskiego 24, 16-200 Dąbrowa Białostocka (dalej: „Liceum” lub „Szkoła”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Budnik, Dyrektor ¹ od 1 września 2015 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły. 2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców. 3. Nadzór pedagogiczny Dyrektora nad zajęciami dla dzieci cudzoziemców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do czasu zakończenia kontroli ²) oraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Wiesław Stalewski specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli nr LBI/50/2023 z 28 lutego 2023 r. i nr LBI/81/2023 z 17 kwietnia 2023 r. (akta kontroli str. 1-6)

---

¹ dalej: *Dyrektor*

² Do 19 maja 2023 r.

³ Dz.U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Liceum właściwie realizowało zadania edukacyjne, wychowawcze i opiekuńcze w stosunku do uczniów cudzoziemców w latach szkolnych 2020/2021 – 2022/2023, uwzględniając ich możliwości i potrzeby.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W Liceum określono ramy organizacyjne służące kształceniu napływających do Szkoły uczniów cudzoziemców stosownie do wymogów § 17 ust. 3 i 4 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli*⁵. Jednakże z uwagi na małą liczbę takich uczniów, która nie przekraczała 40 rocznie, a dzieci pochodzenia ukraińskiego przybywało corocznie po jednym⁶, nie było konieczności utworzenia oddziałów przygotowawczych ani wprowadzania zmian w sposobie kształcenia uczniów. Proces rekrutacyjny przeprowadzono prawidłowo, uczniów nieposiadającymi obywatelstwa polskiego kwalifikowano bezpośrednio do oddziałów ogólnodostępnych. W Szkole zapewniono uczniom cudzoziemcom odpowiednio wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną, która realizowała zadania edukacyjne w oparciu o dostosowane do potrzeb tych uczniów i ich możliwości programy nauczania. Zapewniono im też możliwość udziału w dodatkowych zajęciach z języka polskiego, zajęciach wyrównawczych z matematyki oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne głównie realizowane przez wychowawców klas oraz pedagoga i psychologa, a także wspomaganie podczas egzaminów zewnętrznych. Realizacja zadań edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym odnosząca się do dzieci cudzoziemców była prowadzona w Liceum prawidłowo.

Stwierdzona nieprawidłowość polegająca na nieterminowym wprowadzeniu danych ośmiu uczniów do szkolnej bazy danych Systemu Informacji Oświatowej (SIO) nie miała istotnego wpływu na kontrolowaną działalność.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły

Opis stanu faktycznego

1.1. Zespół Szkół tworzą Liceum Ogólnokształcące, Branżowa Szkoła I Stopnia z klasami wielozawodowymi oraz Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.

Liczba uczniów Liceum w latach szkolnych 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023 – na dzień 30 września – wynosiła kolejno 282, 267 i 305. W tym czasie do Szkoły uczęszczało kolejno 37, 36 i 40 uczniów niebędących obywatelami polskimi, którzy stanowili odpowiednio 13,1%, 13,5% i 13,1% uczniów ogółem. Byli to głównie uczniowie pochodzenia białoruskiego (36, 35 i 39). Oprócz nich corocznie do Szkoły uczęszczał jeden uczeń pochodzenia ukraińskiego.

Dyrektor wyjaśnił, że w ramach polityki rekrutacyjnej (...) szkoła pozyskiwała uczniów z Białorusi, wśród Polaków zamieszkujących na terenach Białorusi i zainteresowanych nauką w polskiej szkole (...) Pojawienie się dużej ilości uczniów cudzoziemców w szkole nie wpłynęło znacząco na przebieg procesu kształcenia (poza organizacją pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, w tym dostosowanie warunków oceniania uczniów cudzoziemców). Uczniowie z Białorusi w większości poprawnie posługiwali się językiem polskim, zaś w kolejnych latach nauki, często osiągnęli wysokie wyniki w nauce (jedna z uczennic z Białorusi po osiągnięciu najwyższej średniej ocen w szkole została Stypendystką Prezesa Rady Ministrów). Należy stwierdzić, iż przyjęcie do szkoły uczniów cudzoziemców nie obniżyło poziomu jakości działań szkoły w zakresie kształcenia (co potwierdzają wyniki egzaminów maturalnych).
(akta kontroli str.52,71,73,92,94,114,587-588)

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 502 ze zm., zwane dalej *rozporządzenie w sprawie organizacji szkół*.

⁶ Udział uczniów cudzoziemców w społeczności uczniowskiej utrzymywał się corocznie na poziomie 13%

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

1.2. Organizacja kształcenia uczniów, stosownie do wymogów § 17 ust. 3 i 4 rozporządzenia w sprawie organizacji szkół, została określona w arkuszach organizacji Zespołu Szkół na lata szkolne 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023. Zgodnie z wymogiem i zachowaniem terminów określonych § 17 ust. 7- 9 powołanego rozporządzenia, Dyrektor corocznie w terminie do 21 kwietnia przekazywał arkusze organizacji Zespołu Szkół⁸, (zaopiniowane przez Radę Pedagogiczną i związku zawodowe)⁹ organowi prowadzącemu .

Dyrektor Szkoły prawidłowo wprowadzał zmiany w formie aneksów w obowiązujących arkuszach organizacyjnych, których procedowanie rozpoczęto przed 30 września i w trakcie danego roku szkolnego. Organ prowadzący tj. Powiat Sokólski (reprezentowany przez Starostę Sokólskiego) zatwierdzał zmiany w arkuszach organizacji i przysyłał informacje odnośnie ich zatwierdzenia.

(akta kontroli str.117,130-131,152-155,192-194,221-222,225,229,260-261,602,604)

W okresie objętym kontrolą w Liceum (na dzień 30 września) zorganizowano odpowiednio 12, 12 i 13 oddziałów ogólnodostępnych – w tym czasie nie utworzono oddziałów przygotowawczych. W latach szkolnych 2020/2021 – 2021/2022 uczniowie cudzoziemscy (37 i 36) kształcili się w sześciu oddziałach, a w roku szkolnym 2022/2023 – 40 takich uczniów w siedmiu oddziałach ogólnodostępnych. Szkoła zorganizowała im dodatkowe zajęcia z języka polskiego, przewidziane postanowieniami art. 165 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹⁰ i dodatkowe zajęcia wyrównawcze z matematyki, o których mowa w art. 165 ust. 10 cytowanej ustawy. (akta kontroli str. 262-265,266-268)

1.3. W latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 (do 28 marca 2022 r.) w Liceum nie obowiązywały wewnętrzne uregulowania dotyczące przyjmowania uczniów cudzoziemców i włączania ich do funkcjonowania w społeczności szkolnej. Rekrutacja uczniów nieposiadających obywatelstwa polskiego odbywała się w tym czasie na zasadach ogólnych. Uregulowania dotyczące uczniów cudzoziemców wprowadzono do Statutu Szkoły¹¹. Na podstawie uchwały nr 2/21 z dnia 25 czerwca 2021 r. – Rada Pedagogiczna dodała do Statutu Szkoły § 42 ust. 3a, w którym stwierdzono, że *uczniowie cudzoziemcy w wieku od 7 do 18 lat są przyjmowani do publicznych szkół oraz obejmowani opieką na takich samych zasadach, jak obywatele polscy*. Po wybuchu konfliktu zbrojnego w Ukrainie, stosownie do przepisów Prawa oświatowego i rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, nie było procedury przyjęcia do Zespołu Szkół (do dnia 28 marca 2022 r.) uczniów niebędących polskimi obywatelami, obywatela polskiego przybywającego z zagranicy oraz ułatwienia w przyjmowaniu do Zespołu Szkół uczniów przybywających z Ukrainy od 24 lutego 2022 r. Wskazano też, iż przyjmowanie nowych uczniów do szkoły możliwe jest przez cały rok szkolny, a ustalenie klasy do której będą oni uczęszczali odbywać się będzie na podstawie dokumentów. W szczególności były to świadectwa, zaświadczenia lub inne dokumenty stwierdzające ukończenie szkoły lub kolejnego etapu edukacji w placówce oświatowej w Ukrainie oraz dokumenty potwierdzające sumę lat nauki szkolnej ucznia lub pisemne oświadczenie dotyczące sumy lat takiej nauki, złożone przez rodzica ucznia lub osobę upoważnioną do opieki nad nim¹².

(akta kontroli str. 7-,10, 27,29,36,39,269-283)

1.4. Szczegółowym badaniom kontrolnym – w zakresie spełnienia warunków przyjęcia do Zespołu Szkół – poddano dokumentację 16 uczniów – wszystkich niebędących obywatelami polskimi (15 z obywatelstwem białoruskim i jednego z ukraińskim), którzy zostali przyjęci w roku szkolnym 2022/2023. Stwierdzono, że rekrutacja uczniów cudzoziemców odbyła się

⁸ Wniosek o zatwierdzenie arkusza organizacji szkoły: z dnia 17 kwietnia 2020r., z dnia 19 kwietnia 2021r., z dnia 19 kwietnia 2022r., z dnia 20 kwietnia 2023r.,

⁹ Uchwała Rady Pedagogicznej - 3/2020 z 6 kwietnia 2020 r, 4/2021 z dnia 19 kwietnia 2021r., 4/2022 z dnia 14 kwietnia 2022r., 3/2023 z dnia 20 kwietnia 2023r.

Opinie Związków Zawodowych z dnia 6 i 8 kwietnia 2020r., z dnia 13 i 15 kwietnia 2021r., z dnia 14 i 14 kwietnia 2022r.

¹⁰ Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm., dalej: *Prawo oświatowe*.

¹¹ Statut Szkoły z dnia 06 września 2002 r ze zm.(uchwała XXXIX /280/02 Rady Powiatu Sokólskiego z dnia 6 września 2002 r.)

¹² Stosownie do zapisów rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi przedkładane dokumenty nie musiały być przetłumaczone na język polski.

we wszystkich przypadkach prawidłowo z zachowaniem wymogów określonych rozporządzeniem w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskim.¹³
(akta kontroli str.284-294,295-327)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

W Liceum określono ramy organizacyjne służące zaspokajaniu potrzeb edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych uczniów w tym uczniów cudzoziemców stosownie do wymogów § 17 ust. 3 i 4 *rozporządzenia w sprawie organizacji szkół* oraz przestrzegano warunków przyjęcia uczniów nieposiadających obywatelstwa polskiego. Z uwagi na małą liczbę uczniów cudzoziemców w Liceum (do 40 rocznie) oraz utrzymywania się ich udziału w ogólnej liczbie uczniów na poziomie 13%, nie wprowadzono istotnych zmian w organizacji procesu kształcenia i nie utworzono oddziałów przygotowawczych. Przeprowadzone szczegółowe badanie dokumentacji przyjęcia do Liceum, nie wykazało nieprawidłowości w tym zakresie. Dyrektor Szkoły prawidłowo wprowadzał zmiany w obowiązujących arkuszach organizacyjnych w okresie kontrolnym, a organ prowadzący (reprezentowany przez Starostę Sokólskiego) zatwierdzał zmiany i przysyłał informacje odnośnie ich zatwierdzenia. Od 28 marca 2022 r. wprowadzono procedurę przyjęcia do Zespołu Szkół uczniów cudzoziemców.

OBSZAR

2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych wobec dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

2.1.1. Wydatki ogółem Zespołu Szkół w latach 2020 – 2022 wynosiły 14.760,8 tys. zł, w tym:

- 4.248,5 tys. zł w 2020 roku, z tego 23,5 tys. zł wydatkowano na kształcenie uczniów cudzoziemców, w tym 19,5 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego i 4 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych przedmiotów obowiązkowych dla uczniów cudzoziemców¹⁴;
- 5.076 tys. zł w 2021 roku, z tego 34,5 tys. zł wydatkowano na kształcenie uczniów cudzoziemców, w tym: 25,5 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego i 8,3 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych dla uczniów cudzoziemców, a także 0,7 tys. zł na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami z zagranicy (dwie osoby);
- 5.436,3 tys. zł w 2022 roku, z tego 26,5 tys. zł wydatkowano na kształcenie uczniów cudzoziemców, w tym: 23,1 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego i 3,4 tys. zł na dodatkowe zajęcia wyrównawcze z przedmiotów obowiązkowych dla uczniów cudzoziemców.

W 2023 roku zaplanowano wydatki Zespołu Szkół na poziomie 6.560,7 tys. zł, w tym 8,6 tys. zł na kształcenie uczniów cudzoziemców, z czego 6,1 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego i 2,5 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych dla uczniów cudzoziemców¹⁵.

W ocenie Dyrektora, *środki finansowe otrzymywane w latach 2020–2023 były wystarczające na realizację zadań związanych z kształceniem uczniów cudzoziemców. Wnioski składane w tym czasie do organu prowadzącego o środki na organizację dodatkowych zajęć z języka polskiego i matematyki zostały zaakceptowane. Wyjątek stanowi rok szkolny 2021/2022, kiedy to w Aneksie nr 1 i Aneksie nr 2 do arkusza organizacji szkoły nie zostały zatwierdzone dodatkowe zajęcia wyrównawcze z matematyki w wymiarze 3 godzin oraz zajęcia wyrównawcze z języka polskiego w wymiarze 4 godzin. Miały to być zajęcia przeznaczone*

¹³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1283 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

¹⁴ Wydatki na zajęcia dodatkowe z j. polskiego i dodatkowe zajęcia wyrównawcze obliczono na podstawie liczby zrealizowanych godzin tych zajęć przeliczonych wg stawki wynagrodzenia nauczyciela. Prowadzona w Zespole Szkół ewidencja księgową i sprawozdawczość nie pozwalały na wyodrębnienie innych wydatków ponoszonych na kształcenie uczniów niebędących obywatelami polskimi.

¹⁵ Wydatki na kształcenie uczniów cudzoziemców, w okresie objętym kontrolą, ustalono na podstawie kart wynagrodzeń pracowników wygenerowanych z programu księgowego płace w użytkowanym systemie Vulcan.

dla uczniów klas III (z języka polskiego) oraz dla klas I-III (z matematyki). Dyrektor wyjaśnił iż, nie są mi znane przyczyny, dlaczego organ prowadzący nie zgodził się na organizację wnioskowanych zajęć z języka polskiego i matematyki. Trudno mi ocenić, jakie były przyczyny odmowy, mogę się jedynie domyślać, iż o decyzji zadecydowały czynniki ekonomiczne związane z niewystarczającymi środkami wynikającymi z subwencji przyznanej na uczniów cudzoziemców do zaspokojenia wszystkich potrzeb.

(akta kontroli str.328-346,347-350,355-379,607)

2.1.2. Analizę terminowości i prawidłowości wprowadzania danych o uczniach cudzoziemcach do szkolnej bazy danych SIO – przeprowadzono na próbie ośmiu wpisów dotyczących przyjęcia i pięciu wpisów dotyczących ich wykreślenia z listy uczniów¹⁶. Badanie wykazało, że zamieszczone w SIO dane dotyczące dat przyjęcia uczniów cudzoziemców do Szkoły / skreślenia z listy uczniów oraz korzystania przez nich z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego były zgodne z danymi identyfikacyjnymi i ujętymi w księdze uczniów w odniesieniu do każdego z uczniów niebędących obywatelami polskimi. Sprawę terminowości wprowadzania do SIO danych przyjęcia tych uczniów do Szkoły¹⁷ opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str.380-384,385-394,607)

2.2. Stosownie do postanowień art. 22a ust. 1 i 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁸ Szkoła posiadała Zestaw Programów Nauczania dopuszczonych do użytku przez Dyrektora w latach szkolnych 2019/2020 – 2022/2023, po ich pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną¹⁹. W zestawie programów nie było przygotowanych przez wydawnictwa pedagogiczne materiałów do nauczania podstaw programowych kształcenia ogólnego uczniów cudzoziemców. Nauczanie treści programowych w zakresie języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii odbywało się w oparciu o ogólnodostępne programy²⁰ dostosowane przez nauczycieli Szkoły w zakresie uwzględnienia wymagań i potrzeb edukacyjnych uczniów niebędących obywatelami polskimi.

Dyrektor wyjaśnił że (...) *W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami nauczyciele dołączają do dokumentacji szkolnej dostosowania warunków oceniania obowiązujące uczniów posiadających orzeczenia, opinie, uczniów cudzoziemców a także pozostałych uczniów objętych opieką psychologiczno-pedagogiczną. Praktycznie wszyscy nauczyciele opierają się na programach nauczania przygotowanych przez wydawnictwo, wprowadzając jednak własne modyfikacje, szczególnie zawarte w systemie oceniania. Zgodnie z rocznym programem rozwoju szkoły diagnoza dla uczniów realizowana jest do 15 października. Diagnoza dotyczy uczniów kl. I i II na początku nauki w szkole (w tym uczniów cudzoziemców) – diagnozę przeprowadzają nauczyciele na wszystkich przedmiotach, w tym na poziomie rozszerzonym. Jest to podstawą wprowadzenia odpowiednich dostosowań wymagań edukacyjnych do możliwości uczniów.* (akta kontroli str.552-555,556-565,598-599)

Przeprowadzone w ramach kontroli NIK – badania ankietowe, (obejmujących nauczycieli języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii - ośmiu nauczycieli) wykazały, że nauczyciele ci przeprowadzali w przypadku uczniów cudzoziemców każdorazowo diagnozę wstępną poziomu ich wiedzy i umiejętności w momencie rozpoczynania nauki w Szkole. Na podstawie tych diagnoz lub wskazań metodycznych związanych z pracą z cudzoziemcami wprowadzili dostosowania, które dotyczyły głównie metod i form pracy z uczniem, organizacji nauczania oraz sposobów oceniania. Polegały one najczęściej na: [1] korzystaniu z dodatkowych pomocy (np. słowników, Internetu itp.) podczas pracy; [2] dostosowaniu liczby zadań do wykonania w określonym czasie lub wydłużeniu czasu pracy; [3] różnicowania stopnia trudności zadań; [4] zmniejszeniu obszerności tekstów do czytania lub materiału do

¹⁶ Badaniem objęto ośmiu uczniów cudzoziemców (22,2%) przyjętych do Zespołu Szkół w trakcie roku szkolnego 2021/2022 (tj. po 30 września) i pięciu uczniów (13,9%) wykreślonych z listy uczniów w trakcie tego roku szkolnego.

¹⁷ Z uwagi na udostępnione Szkole funkcjonalności w systemie SIO nie było możliwe ustalenie dat wprowadzenia do systemu danych o wykreśleniu z listy uczniów.

¹⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 2230.

¹⁹ Uchwała 6/2019 z dnia 30 sierpnia 2019 r., uchwała 9/2020 z dnia 31 sierpnia 2020 r., uchwała 9/2020 z dnia 31 sierpnia 2020 r., uchwała 14/2021 z dnia 30 sierpnia 2021 r., uchwała 10/2022 z dnia 30 sierpnia 2022 r.

²⁰ Programy język polski z Wydawnictwa Szkolnego i Pedagogicznego, matematyka z Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego, historia, geografia i biologia z wydawnictwa Nowa Era, po ich pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną zostały dopuszczone przez Dyrektora do korzystania w Szkole w latach 2019/2023.

opanowania. Dostosowania zostały wprowadzone na podstawie ogólnych wskazań metodycznych związanych z pracą z uczniami cudzoziemców. (akta kontroli str.468,470-487)

2.3. W okresie objętym kontrolą, w Liceum nie zorganizowano oddziałów przygotowawczych dla uczniów cudzoziemców. W latach szkolnych 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023 (według stanu na dzień 30 września danego roku) liczba uczniów cudzoziemców w Liceum wynosiła odpowiednio 37, 36 i 40.

Starosta, jako organ prowadzący wyjaśnił, że w latach 2020-2023 nie zachodziła potrzeba utworzenia oddziałów przygotowawczych dla uczniów cudzoziemców art.4 pkt 13 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2023 poz. 900). Prawo oświatowe definiuje oddziały przygotowawcze - „należy przez to rozumieć oddział szkolny dla osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemie oświaty innych państw, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, jak również wykazują zaburzenia w komunikacji oraz trudności adaptacyjne związane z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, co wymaga dostosowania procesu i organizacji kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych”. Zgodnie z powyższym przepisem oddziały przygotowawcze tworzy się dla uczniów „którzy zarówno nie znają języka polskiego, jak również wykazują zaburzenia w komunikacji oraz trudności adaptacyjne. Uczniowie cudzoziemcy pobierają naukę w Zespole Szkół im. Gen. Nikodema Sulika w Dąbrowie Białostockiej, którzy korzystali z dodatkowej nauki języka polskiego, nie wykazywali problemów adaptacyjnych, w związku z powyższym nie było konieczności utworzenia oddziału przygotowawczego.

(akta kontroli str. 575-577)

2.4. W latach szkolnych 2020/2021 – 2022/2023 zorganizowano w Liceum dodatkowe zajęcia z języka polskiego dla uczniów cudzoziemców. W roku szkolnym 2020/2021 zajęcia takie prowadzono w dwóch grupach, a w latach kolejnych (2021/2022 – 2022/2023) dodatkowe zajęcia z języka polskiego zorganizowano dla jednej grupy uczniów cudzoziemskich. Ich wymiar godzinowy ustalono stosownie do postanowień § 17 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi tj. nie niższym niż 2 godziny lekcyjne tygodniowo.

Liczba godzin w których zorganizowano dodatkowe zajęcia z języka polskiego wg arkuszy organizacyjnych Liceum przedstawiały się następująco:

- w roku szkolnym 2020/2021 – zajęcia dodatkowe z języka polskiego w dwóch grupach – sześć godzin tygodniowo;
- w roku szkolnym 2021/2022 – zajęcia dodatkowe z języka polskiego w dwóch grupach – sześć godzin tygodniowo;
- w roku szkolnym 2022/2023 – zajęcia dodatkowe z języka polskiego jedna grupa – pięć godzin tygodniowo.

Zajęcia wyrównawcze z matematyki :

- w roku szkolnym 2020/2021 jedna grupa po trzy godziny tygodniowo;
- w roku szkolnym 2021/2022 jedna grupa po trzy godziny tygodniowo;
- w roku szkolnym 2022/2023 r jedna grupa po trzy godziny tygodniowo.

(akta kontroli str.131-152)

2.5. Pomocą psychologiczno-pedagogiczną w Zespole Szkół, w latach szkolnych 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023, objęto wszystkich uczniów cudzoziemców, którzy korzystali z różnych form pomocy. I tak w latach szkolnych 2020/2021 – 2022/2023 (I semestr) uczniowie ci korzystali głównie z porad i konsultacji (28, 25 i 11 uczniów) oraz z innych zajęć przewidzianych rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach²¹:

²¹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1280, ze zm.

- z zajęć rozwijających uzdolnienia, na które uczęszczało odpowiednio 10, 11 i 13 uczniów cudzoziemców;
- z zajęć rozwijających umiejętności uczenia się²²- (25 w roku 2022/2023);
- z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych²³ z matematyki 11 w roku 2020/2021 i 12 w 2022/2023;
- z zajęć związanych z ułatwieniem wyboru kierunku kształcenia i zawodu, na które uczęszczało odpowiednio ośmiu uczniów w latach 2020/2021 – 2021/2022 i 16 uczniów w roku 2022/2023;
- z zajęć specjalistycznych w latach 2022/2023 – dwie osoby hipoterapia, 25 osób profilaktyka zdrowia psychicznego i 25 osób warsztaty specjalistyczne²⁴.

Dyrektor wyjaśnił, że pomocą psychologiczno-pedagogiczną objęto wszystkich uczniów cudzoziemców stosownie do zadania pn. „Wsparcie uczniów będących cudzoziemcami uczących się w szkole. Objęcie ich pomocą psychologiczno-pedagogiczną oraz dostosowaniem wymagań edukacyjnych” – wyznaczonego w rocznym programie rozwoju szkoły. Dyrektor Szkoły dodał, że w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej organizowane były zajęcia specjalistyczne – manualne dla chętnych uczniów 25; a w ramach realizowanych w Liceum projektów uczniowie cudzoziemcy uczestniczyli w zajęciach oratorskich, zajęciach z jęz. angielskiego, kulinarnych, kulturowych, zajęciach z dietetykiem. Z kolei uczniowie uzdolnieni sportowo mogli realizować swoje pasje w sekcjach sportowych. Każdy uczeń cudzoziemców miał też możliwość skorzystania z adekwatnej do swoich potrzeb aktywności. Dyrektor podał, że o rodzaju świadczonej pomocy psychologiczno - pedagogicznej decydowało rozpoznanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów cudzoziemców przeprowadzone przez pedagoga szkolnego i zatrudniony od tego roku psychologa. Było to również możliwe, w jego ocenie, dzięki współpracy całego grona nauczycieli poszczególnych przedmiotów, uczących dzieci cudzoziemców, wychowawców klas, wychowawców w internacie oraz rodziców uczniów. (...) Do diagnozy prowadzonej w szkole dla uczniów cudzoziemców wykorzystywano przede wszystkim wnioski wynikające z obserwacji, rozmowy prowadzone z uczniem, rodzicami, analizy wytworów pracy ucznia, wyników sprawdzianów i ocen bieżących ucznia (...) każdy zaobserwowany przez wychowawcę problem emocjonalny ucznia był od razu za zgodą rodzica rozwiązywany przez pedagoga i psychologa. Na bieżąco prowadzone były konsultacje ucznia będącego w potrzebie z pedagogiem i psychologiem. Niektóre problemy wymagały cyklicznych spotkań ze specjalistami. (...) Ponadto specjaliści wypracowali w roku szkolnym 2020/2021 procedury pomocy psychologiczno - pedagogicznej, zawierające zasady przekazywania dokumentów i informacji dotyczących uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zasady te zostały zaakceptowane przez wychowawców i nauczycieli i wprowadzone w funkcjonowanie szkoły. W tym roku szkolnym 2022/2023 specjaliści i wszyscy wychowawcy klas przygotowali i przepracowali modyfikacje programu pomocy psychologiczno- pedagogicznej w celu lepszej diagnozy potrzeb uczniów i przyczyn występowania niepowodzeń szkolnych. W ocenie Dyrektora Szkoły miało to przyczynić się do rozwoju potencjału uczniów (w tym cudzoziemców) i ich pełnego uczestnictwa w życiu szkoły i środowisku społecznym. (akta kontroli str.417,599-600)

Przeprowadzone w ramach kontroli NIK badania ankietowe, obejmujące siedmiu wychowawców klas, w których uczyli się uczniowie cudzoziemcy wykazało, że w czterech przypadkach pomocą psychologiczno-pedagogiczną objęci byli wszyscy uczniowie cudzoziemców kształceni w tych klasach, w jednej większość takich uczniów, w jednej niektóre osoby (w razie potrzeby), a w pozostałych uczniowie cudzoziemców nie korzystali z pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W większości (pięciu z siedmiu ankietowanych wychowawców) zadeklarowało, że w ich klasach rozpoznano indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne u wszystkich uczniów cudzoziemców, ich możliwości psychofizyczne i czynniki środowiskowe wpływające na ich funkcjonowanie, w jednej z klas dokonano takiego rozpoznania tylko u części uczniów, a w jednym przypadku udzielono odpowiedzi „nie wiem,

²² W celu podnoszenia efektywności uczenia się (§ 14 ww. rozporządzenia).

²³ Zajęcia rozwijające uzdolnienia organizuje się dla uczniów szczególnie uzdolnionych (§ 7 ww. rozporządzenia).

²⁴ § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia.

²⁵ Dwie uczennice w tym roku szkolnym uczestniczyły w hipoterapii.

tym zajmuje się pedagog/psycholog". W zakresie najczęstszych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, z których korzystali uczniowie cudzoziemcy uczęszczający do Liceum. Ankietowani wychowawcy najczęściej wymienili: porady i konsultacje oraz zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze (po sześć wskazań) oraz warsztaty (cztery wskazania).

(akta kontroli str.488-489,490-496)

2.6. Opracowane w Szkole szczegółowe warunki i sposób wewnątrzszkolnego oceniania uczniów zawarto w § 45 Statutu Zespołu Szkół, wskazano cele oceniania wewnątrzszkolnego poprzez:

- określenie szczegółowych zasad oceniania,
- określenie zasady oceniania zachowania uczniów,
- ustalenie zasady klasyfikowania i promowania uczniów.

Ocenianie wewnątrzszkolne obejmowało:

- formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych (semestralnych) ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych,
- ustalanie kryteriów oceniania zachowania,
- ocenianie bieżące i ustalanie śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz śródrocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, według skali i w formach przyjętych w Szkole,
- przeprowadzanie egzaminów klasyfikacyjnych,
- ustalenie rocznych (semestralnych) ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, wg skali o której mowa w § 53 ust. 1 i § 54 ust. 2 Statutu,
- ustalenie warunków i trybu uzyskania wyższych niż przewidywane rocznych (semestralnych) ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania,
- ustalenie warunków i sposobu przekazywania rodzicom (prawnym opiekunom) informacji o postępach i trudnościach w nauce ucznia. (akta kontroli str.36,40-51)

W Statucie Zespołu Szkół ani w innych wewnętrznych unormowaniach nie uregulowano w odrębny sposób zasad oceniania uczniów cudzoziemców. Uwarunkowania odnoszące się do nich zostały natomiast uwzględnione w § 42 ust. 3a Statutu Zespołu²⁶. Wprowadzony przepis w sposób jednoznaczny określił i uregulował zasady oceniania uczniów cudzoziemców i postępowania z nimi²⁷.

Dyrektor wyjaśnił że, na podstawie § 48 ust 4b Statutu Zespołu Szkół (w rozdziale dotyczącym Wewnątrzszkolnych Zasad Oceniania Uczniów) nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. (akta kontroli str. 36,38-39,600)

Przeprowadzone w ramach kontroli NIK badania ankietowe, obejmujących nauczycieli języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii (prowadzących największą liczbę lekcji z danego przedmiotu), w zakresie sposobu oceniania czterech z nich dostosowywało liczby zadań do wykonania w określonym czasie, a dwóch różnicowało stopień trudności zadań.

(akta kontroli str.497-498,499-540)

2.7. Stosownie do postanowień art. 44zr ust. 7 ustawy o systemie oświaty, w Liceum w latach szkolnych podlegających kontroli umożliwiono uczniom na podstawie pozytywnej opinii Rady Pedagogicznej²⁸, przystąpienie do egzaminu zewnętrznego w warunkach i formie dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych.

²⁶ Statut Szkoły z dnia 06 września 2002 r ze zm.(uchwała XXXIX /280/02 Rady Powiatu Sokólskiego z dnia 6 września 2002 r.)

²⁷ uczniowie cudzoziemcy w wieku od 7 do 18 lat są przyjmowani do publicznych szkół oraz obejmowani opieką na takich samych zasadach, jak obywatele polscy.

²⁸ Uchwała 3/2020 z dnia 22 kwietnia 2020 r., uchwała 2/2021 z dnia 28 kwietnia 2021 r., uchwała 2/2022 z dnia 27 kwietnia 2022 r., uchwała 2/2023 z dnia 26 kwietnia 2023 r.,

W roku szkolnym 2020/2021 do egzaminu zewnętrznego zgłoszono ogółem 73 uczniów, w tym sześciu uczniów cudzoziemców z Białorusi, którzy przystąpili do zdawania egzaminu zewnętrznego w 2021 roku. W roku szkolnym 2021/2022 do egzaminu zewnętrznego zgłoszono ogółem 55 uczniów, w tym dziewięciu uczniów cudzoziemców (ośmiu z Białorusi i jeden z Ukrainy), którzy przystąpili do zdawania egzaminu zewnętrznego w 2022 roku. Wszyscy też z nich (łącznie z uczniem z Ukrainy) skorzystali z dostosowania form²⁹ egzaminu i warunków³⁰ zdawania egzaminów na podstawie pozytywnej opinii Rady Pedagogicznej w 2022 roku. W roku szkolnym 2022/2023 (do 27 kwietnia 2023 r.) do egzaminu zewnętrznego zgłoszono w systemie SIOEO³¹, 60 uczniów w tym dwóch uczniów cudzoziemców z Białorusi. Wszystkim z nich Zespół Szkół umożliwił dostosowanie warunków i form jego zdawania. Rada Pedagogiczna wyraziła pozytywną opinię dotyczącą dostosowania warunków i form zdawania egzaminów w 2023 roku.

Dyrektor wyjaśnił, że *wszyscy uczniowie cudzoziemcy objęci byli dostosowaniem zasad i kryteriów oceniania egzaminu maturalnego. Mogli oni korzystać ze słowników ze słownika dwujęzycznego, uzyskiwali prawo do przedłużonego czasu oraz zastosowania szczegółowych zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego. Liczba zdających egzamin maturalny w roku szkolnym: 2020/2021 - przystępujących do egzaminu maturalnego 73 uczniów w tym 6 uczniów z Białorusi, 2021/2022 - przystępujących do egzaminu maturalnego 55 uczniów w tym 1 uczeń z Ukrainy i 8 uczniów z Białorusi, 2022/2023 - przystępujących do egzaminu maturalnego 60 uczniów w tym 2 uczniów z Białorusi.* (akta kontroli str.395-400,401-416,600-601)

2.8. W okresie objętym kontrolą Szkoła nie wspomagała organizacji zajęć z nauki języka i kultury kraju pochodzenia uczniów cudzoziemców przez placówki dyplomatyczne lub konsularne, a także przez stowarzyszenia kulturalno-oświatowe danej narodowości działające w Polsce. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że pomimo możliwości przewidzianych postanowieniami § 20 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi, nie podejmowano współpracy (...) ponieważ placówki dyplomatyczne lub konsularne Białorusi i Ukrainy jak też stowarzyszenia kulturalno-oświatowe tych krajów nie zgłaszały chęci realizacji tego typu form nauki języka i kultury, a uczniowie cudzoziemców kształceni w Szkole nie zgłaszali potrzeb w tym zakresie. (akta kontroli str.589,591)

2.9. W okresie kontrolnym w Liceum nie zatrudniano dodatkowych osób do pomocy dla uczniów cudzoziemców, których zatrudnienie dopuszczone było postanowieniami art. 165 ust. 8 Prawa oświatowego. Dyrektor wyjaśnił, że *nie zatrudniano takich osób, ponieważ uczniowie cudzoziemcy w momencie rozpoczynania nauki w Szkole posługiwali się językiem polskim w stopniu komunikatywnym. Stąd też zwiększono jedynie obsadę zatrudnioną w internacie, aby zabezpieczyć całotygodniowe funkcjonowanie placówki.* (akta kontroli str. 589,591)

2.10. W latach szkolnych 2020/2021 – 2022/2023 w ramach wsparcia nauczycieli Dyrektor Szkoły umożliwił zatrudnionym nauczycielom podnoszenie kwalifikacji i uczestnictwo w różnych formach doskonalenia zawodowego tj. wewnątrzszkolne i zewnętrzne. Dyrektor Szkoły zaznaczył, że w badanym okresie nauczyciele mogli korzystać ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego (...) co pozwala im na praktycznie bezkosztowe (80% KFS, 20% Powiat Sokólski) podnoszenie swoich kwalifikacji (...) wszystkie potrzeby w zakresie doskonalenia nauczycieli w ramach Krajowego Funduszu szkoleniowego są rozpatrywane pozytywnie. Nie było więc potrzeby rozpoznawania przez Dyrektora potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli. W badanym okresie pozytywnie rozpatrzono dwa wnioski i sfinansowano uczestnictwo w szkoleniu „Nauczanie języka polskiego jako obcego i drugiego w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych”. (akta kontroli str. 418-421,591)

Przeprowadzone w ramach kontroli NIK badania ankietowe obejmujące 21 nauczycieli (w tym pedagoga) pracujących z uczniami cudzoziemców, wykazało, że dziewięciu z nich widziało potrzebę organizacji przez Zespół Szkół szkoleń w zakresie pracy z uczniami niebędącymi

²⁹ Dostosowany arkusz, wydłużony czas i możliwość oddzielnej sali.

³⁰ Np. możliwość korzystania ze słownika dwujęzycznego w wersji papierowej lub elektronicznej, wydłużenie czasu zgodnie z treścią komunikatów dyrektora CKE.

³¹ System Informatyczny Obsługujący Egzamin Ogólnokształcące.

obywatelami polskimi. Przy czym ośmiu nauczycieli potwierdziło uczestnictwo w latach szkolnych 2021/2022 – 2022/2023 w różnego typu formach szkoleń związanych z edukacją (wychowaniem i opieką) ucznia cudzoziemskiego, prowadzonych w ramach Wewnętrznszkolnego Doskonalenia Zawodowego (dalej: WDN). Siedmiu nauczycieli deklaruowało uczestnictwo z własnej inicjatywy (najczęściej w formie szkoleń online / kursów e-learningowych / webinarów) w szkoleniach związanych z edukacją uczniów cudzoziemców. (akta kontroli str.497-498,499-540)

Dyrektor wyjaśnił że, w ramach wsparcia nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniami cudzoziemców omawiano na posiedzeniach rady pedagogicznej (szkolenia WDN) problemy związane z kształceniem uczniów cudzoziemców. Na organizowanych szkoleniach z zakresu edukacji włączającej oraz integracji uczniów cudzoziemców (w ramach programu Szkoła Pozytywnego Myślenia) poruszano kwestie i wskazywano trudności w prowadzeniu nauki w klasach z udziałem uczniów z doświadczeniem migracji. Omawiane kwestie zostały zapisane w dokumentach szkolnych tj. w rocznych programach nadzoru czy też w programie profilaktyczno-wychowawczym Szkoły na poszczególne lata. Obejmowały kwestie związane z profilaktyką uzależnień, wychowaniem do wartości przez kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych a także działania na rzecz szerszego udostępniania kanonu edukacji klasycznej, wprowadzenia w dziedzictwo cywilizacyjne Europy - poznawanie Polskiej kultury (wycieczki edukacyjne). Ponadto rozwijaniem kompetencji matematycznych (konkursy matematyczne), kreatywności, przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych uczniów. (akta kontroli str.591)

2.11. W latach 2020–2021 Szkoła nie wydatkowała środków na zakup pomocy dydaktycznych i wyposażenia. Natomiast w okresie 2022–2023 Szkoła poniosła wydatki na kształcenie dzieci cudzoziemców, zgodnie z pismem Starosty Sokólskiego jako organu prowadzącego. Odpowiednio w 2022 roku – 7113,05 zł (zakup papieru ksero, tonerów, segregatorów, środków czystości i laminarki wraz z przyborami do laminowania) i w 2023 roku – 3011 zł (zakup papieru ksero, tonerów, bloków plastycznych).

Dyrektor wyjaśnił że, w oparciu o materiały dostępne w Internecie oraz w wydawnictwach zapewnił nauczycielom odpowiednie materiały do pracy z uczniami cudzoziemcami. W sposób szczególny zapewniono uczniom słowniki do bieżącej pracy w trakcie zajęć lekcyjnych (wykorzystywane także w trakcie egzaminu maturalnego). Nauczycielom prowadzącym zajęcia wyrównawcze z języka polskiego przekazano materiały dydaktyczne do prowadzenia zajęć pozyskane z Internetu. Nauczyciele mieli także możliwość drukowania i kserowania materiałów na zajęcia lekcyjne. Na rzecz uczniów z Ukrainy stosowne materiały przekazał szkole Podlaski Kurator Oświaty. Warto zauważyć, że uczniowie z Białorusi posługiwali się językiem polskim, co znacząco pomagało w korzystaniu z materiałów przeznaczonych dla wszystkich uczniów. (akta kontroli str.349-350,592)

Przeprowadzone w ramach kontroli NIK badania ankietowe (21) nauczycieli pracujących w Liceum, w którym uczyli się cudzoziemcy. Większość z nich (16) zadeklarowało korzystanie z pomocy dydaktycznych lub naukowych nabytych przez Szkołę, w tym sześciu z nich uznało te pomoce za wystarczające. Samodzielnie organizowało takie pomoce czterech nauczycieli. Trzech nauczycieli wskazało, że w Szkole nie zapewniono pomocy dydaktycznych do pracy z uczniem cudzoziemcem. (akta kontroli str.497-498,499-540)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono następującą nieprawidłowości, polegającą na nieterminowym wprowadzaniu danych do SIO w zakresie daty przyjęcia ośmiu uczniów cudzoziemców, tj. wszystkich objętych szczegółowym badaniem. Dane te, dotyczące kolejno sześciu i dwóch uczniów, przyjętych 1 września 2021 r. (o nr 2945, 2951, 2952, 2948, 2955, 2954, 2950 i 2947 w księdze uczniów) wprowadzono przez sekretarza Szkoły do SIO 23 i 24 września 2021 r. tj. 14 i 15 dni po upływie terminu, określonego w art. 30 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej³². Wynosi on siedem dni od dnia wystąpienia zmiany w stanie faktycznym.

³² Dz.U. z 2022 r. poz. 2597, ze zm.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że opóźnienie w rejestracji [...] wynikało z organizacją rozpoczęcia roku szkolnego oraz pracami z tym związanymi. Wszystkie zmiany danych powstałe w trakcie roku szkolnego były uzupełniane na bieżąco tj. w ustawowym terminie 7 dni.

(akta kontroli str. 380-384,385-394,605,607)

OCENA CZĄSTKOWA

Szkoła zapewniła uczniom cudzoziemców odpowiednio wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną i właściwe warunki nauki w oddziałach ogólnodostępnych, gdyż z uwagi na małą liczbę uczniów niebędących obywatelami polskimi (ich liczba nie przekraczała 40 rocznie, a dzieci pochodzenia ukraińskiego po jednym rocznie) nie tworzono oddziałów przygotowawczych. Proces dydaktyczny prowadzono w oparciu o dostosowane do potrzeb tych uczniów i ich możliwości programy nauczania. Zapewniono im też możliwość udziału w dodatkowych zajęciach z języka polskiego, zajęciach wyrównawczych z matematyki oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne i wspomaganie podczas egzaminów zewnętrznych. Szkoła nie zadbała natomiast o terminowe wprowadzanie danych o przyjętych uczniach cudzoziemców do szkolnej bazy SIO, co jednak nie miało zasadniczego wpływu na kontrolowaną działalność.

OBSZAR

3. Nadzór pedagogiczny Dyrektora nad zajęciami dla uczniów cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

3.1. Nadzór pedagogiczny nad procesem kształcenia w Szkole sprawowany był w latach szkolnych 2020/2021 - 2022/2023 (I semestr) na podstawie terminowo zatwierdzonych przez Radę Pedagogiczną planów nadzoru³³. W przygotowanych przez Dyrektora Szkoły planach uwzględniono priorytety, stosownie do postanowień rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego³⁴ wynikające m.in. z realizacji kierunków polityki oświatowej państwa w danym roku szkolnym, działań wynikających ze specyfiki szkoły oraz zalecenia wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego w latach poprzednich. Dyrektor Szkoły przewidywał w poszczególnych latach prowadzenie kontroli procesów dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym m.in. poprzez obserwacje i monitorowanie zajęć prowadzonych przez nauczycieli³⁵ kontrole dokumentacji szkolnej³⁶, kontrolę rozwoju i doskonalenia zawodowego oraz prowadzenie ewaluacji wewnętrznej wybranych zagadnień³⁷.

Rada Pedagogiczna została również zapoznana z wynikami sprawowanego nadzoru w omawianym okresie z zachowaniem terminu określonego w § 24 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego³⁸.
(akta kontroli str.578-582,608-613,617-618,623)

W realizowanych planach nadzoru pedagogicznego nie były ujmowane zagadnienia odnoszące się do kwestii związanych z kształceniem uczniów cudzoziemców. Sprawozdania z planów nadzoru pedagogicznego również nie zawierały żadnych uwag i wniosków w tym zakresie³⁹.
(akta kontroli str.422-467,610-612,615-617,621-623)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że z uwagi na małą liczbę uczących się corocznie w Liceum uczniów cudzoziemców nie wyodrębniano w sposób szczególny zagadnień związanych z uczniami cudzoziemców w opracowanych planach nadzoru pedagogicznego. Obejmowały więc one proces kształcenia całej społeczności uczniowskiej, a więc również uczniów cudzoziemców. Prowadzone czynności (obserwacje zajęć, lekcje otwarte, sposób organizacji zdarzeń, dodatkowych zajęć w formie pracy pozalekcyjnej czy kontrole dokumentacji)⁴⁰ dotyczyły także uczniów nieposiadających obywatelstwa polskiego uczestników zajęć objętych nadzorem.

³³ Kolejno: 31 sierpnia 2020 r., 30 sierpnia 2021 r i 30 sierpnia 2022 r.

³⁴ Dz.U. z 2020 r. poz. 1551, ze zm. Dalej „rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego”.

³⁵ W roku szkolnym 2019/2020 - pięć obserwacji zajęć nauczycieli zgodnie z planem. W roku szkolnym 2020/2021 - sześć obserwacji zajęć nauczycieli zgodnie z planem. W roku szkolnym 2021/2022 – dwie obserwacje zajęć nauczycieli.

³⁶ Po cztery kontrole w latach 2019/2020 - 2020/2021, a dwie kontrole w roku 2021/2022.

³⁷ W poszczególnych latach oceniano organizację wyjazdów edukacyjnych i wydarzeń odpowiednio 25 i 2 w roku szkolnym 2019/2020 – ośmiu i 28 w 2020/2021, a organizację 24 wydarzeń oceniono w roku szkolnym 2021/2022.

³⁸ Sprawozdania za lata 2019/2020,2020/2021 i 2021/2022 zostały przyjęte kolejno: 31 sierpnia 2020 r., 30 sierpnia 2021 r. i 30 sierpnia 2022 r.

³⁹ W omawianym okresie również Podlaski Kurator Oświaty nie prowadził kontroli Liceum w zakresie dotyczącym rekrutacji oraz sposobu i warunków kształcenia uczniów cudzoziemców.

⁴⁰ W okresie objętym kontrolą w Liceum przeprowadzonych zostało 42 godzin obserwacji zajęć lekcyjnych oraz innych form realizacji zadań szkoły. Z tej liczby 27 dotyczyło obserwacji zajęć lekcyjnych oraz dodatkowych zajęć w formie pracy pozalekcyjnej.

W szczególności Dyrektor Szkoły wskazał, że część obserwowanych zajęć dotyczyła zajęć z uczniami z Białorusi. Były to zarówno zajęcia dodatkowe z języka polskiego (5 godzin) oraz zajęcia wyrównawcze z matematyki (1 godzina), a także zajęcia dodatkowe realizowane w internacie (4 godziny). (akta kontroli str. 582)

3.2. Rada Pedagogiczna Zespołu Szkół corocznie zatwierdzała program wychowawczo – profilaktyczny⁴¹ na posiedzeniu Rady Pedagogicznej⁴² w każdym roku poddany kontrolom. W programach na lata szkolne 2020/2023 uwzględniono kwestię związane z funkcjonowaniem w społeczności szkolnej grupy uczniów cudzoziemców. W Szkole nie został zmodyfikowany program profilaktyczno-wychowawczy, gdyż nie nastąpił znaczny wzrost przyjętych uczniów (0,1% - 0,5% uczniów cudzoziemców). Ponadto program profilaktyczno-wychowawczy od roku szkolnego 2019/2020 zakładał integrację uczniów z zagranicy z uczniami polskimi. Zmiany dokonano dopiero w roku szkolnym 2022/2023 wprowadzając zmiany w Statucie Szkoły odnośnie uczniów cudzoziemców. Stwierdzono w nim, że uczniowie cudzoziemcy w wieku od 7 do 18 lat są przyjmowani do publicznych szkół oraz obejmowani opieką na takich samych zasadach, jak obywatele polscy. Wprowadzono także procedurę przyjęcia do Zespołu Szkół (z dnia 28 marca 2022 r.) uczniów niebędących polskimi obywatelami, obywatela polskiego przybywającego z zagranicy oraz ułatwienia w przyjmowaniu do Zespołu Szkół uczniów przybywających z Ukrainy od 24 lutego 2022 r.

Dyrektor wyjaśnił że, program profilaktyczno-wychowawczy był corocznie modyfikowany, także uwzględniane tu były (w sposób szczególny od roku szkolnego 2019/20) treści związane z adaptacją oraz wychowaniem uczniów - cudzoziemców. W programie z roku 2019/20 w zadaniach wychowawcy wymienione zostało: przeprowadzenie działań mających na celu zintegrowanie uczniów z Polski z uczniami pochodzącymi z Białorusi i Ukrainy oraz wnikliwej obserwacji potrzeb uczniów z Białorusi i Ukrainy, aby umożliwić im optymalne warunki do życia, edukacji i rozwoju osobowego. W formach realizacji programu znalazły się zapisy: Grupowe - zajęcia integracyjne - organizowanie pomocy koleżeńskiej w nauce cudzoziemcom oraz innym osobom potrzebującym pomocy. W spodziewanych efektach działań wychowawczo-profilaktycznych w pkt. 3 znalazł się zapis: Łatwiejsza adaptacja pierwszoklasistów w nowym środowisku szkolnym i internackim ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z Białorusi i Ukrainy. Kolejne zmiany pojawiły się w programie w roku szkolnym 2022/23. W zasadach realizacji programu uwzględnione zostało: respektowanie praw wszystkich członków szkolnej społeczności uczniów - cudzoziemców oraz kompetencji organów szkoły. W zakresie działalności wychowawczej pojawiły się następujące zapisy: kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole i placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów, uczniów cudzoziemców i nauczycieli, wychowanków i wychowawców oraz wykształcenie u uczniów, w tym uczniów z Białorusi i Ukrainy, nauczycieli i rodziców, postrzegania sytuacji kryzysowych jako szansy na „zmianę” mogącą przynieść trwałe wartości np. Umiejętność zapobiegania bezradności... W zakresie działalności edukacyjnej: kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji. Zwrócenie szczególnej uwagi na uczniów z Białorusi i Ukrainy. Kontynuowane były też zapisy w zadaniach wychowawców klas: przeprowadzenie działań mających na celu zintegrowanie uczniów z Polski z uczniami z Białorusi i Ukrainy, obserwacja potrzeb uczniów z Białorusi i Ukrainy aby umożliwić im optymalne warunki do życia, edukacji i rozwoju osobowego. zatrudnionych w szkole oraz do jakich urzędów i instytucji mogą zwrócić się o pomoc. Nawet najbardziej kompleksowe działania podejmowane w kierunku uczniów – cudzoziemców (Białoruś i Ukraina) okazałyby się niewystarczające jeżeli w proces integracji uczniów nie zaangażowalibyśmy ich rodziców lub opiekunów. Zbudowanie relacji z rodzicami jest kluczowe, ze względu na pozyskanie wiarygodnych informacji dotyczących potrzeb ich dziecka, jego niepokojów, obaw, samopoczucia w nowym miejscu. Nauczyciele, zwłaszcza wychowawcy obserwują uczniów pod kątem zapewnienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej i informują rodziców o możliwych sposobach pomocy ze strony specjalistów. (akta kontroli str.269-283,592,608,613,618)

⁴¹ Uchwała nr 11/2020 Rady Pedagogicznej na rok szkolny 2020/2021, uchwała nr 16/2021 Rady Pedagogicznej na rok szkolny 2021/2022, uchwała nr 12/2022 Rady Pedagogicznej na rok szkolny 2022/2023.

⁴² Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej : w dniu 31 sierpnia 2020 r., 30 sierpnia 2021 r i 30 sierpnia 2022 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sprawowanie przez Dyrektora nadzoru pedagogicznego nad kształceniem uczniów cudzoziemców.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o terminowe wprowadzanie danych o przyjętych do Liceum uczniów cudzoziemców do szkolnej bazy danych SIO .

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

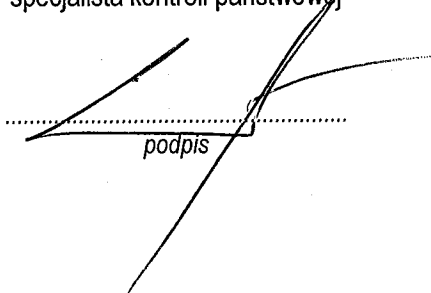
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

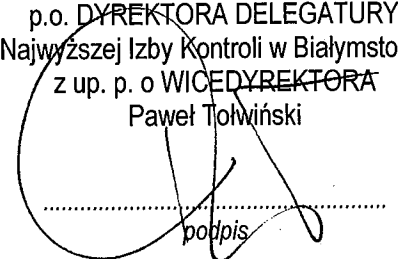
Białystok, 18 lipca 2023 r.

Kontroler
Wiesław Stalewski
specjalista kontroli państwowej

podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. p. o WICEDYREKTORA
Paweł Tolwiński

podpis